

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра рослинництва

ЗАТВЕРДЖЕНО

Агробіологічний факультет

“ 18 ” червня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Органічне кормовиробництво

Галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»

Спеціальність 201 «Агрономія»

Освітня програма «Агрономія»

Факультет агробіологічний

Розробник: Ірина СВИСТУНОВА, доцент, к. с.-г. н., доцент

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни. Дисципліна «Органічне кормовиробництво» охоплює сучасні підходи до виробництва кормів на засадах органічного сільського господарства. У курсі розглядаються міжнародні та вітчизняні вимоги до органічного виробництва, принципи сертифікації та контролю якості органічних кормів. Вивчаються особливості організації земельних угідь для вирощування кормових культур в умовах органічного землеробства, технології вирощування однорічних і багаторічних кормових культур, а також створення та використання культурних пасовищ у системі органічного тваринництва. Значна увага приділяється біологізації технологій вирощування кормових культур, ефективному використанню природних ресурсів та сучасному європейському досвіду ведення органічного агровиробництва.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>201 «Агрономія»</i>	
Освітня програма	<i>Агрономія</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	<i>вибіркова</i>	
Загальна кількість годин	<i>150</i>	
Кількість кредитів ECTS	<i>5</i>	
Кількість змістових модулів	<i>2</i>	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	<i>-</i>	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс	<i>4</i>	
Семестр	<i>8</i>	
Лекційні заняття	<i>30 год</i>	
Практичні заняття	<i>30 год</i>	
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	<i>110 год</i>	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	<i>4 год</i>	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – сформувати знання та практичні вміння з питань теоретичної та технологічної підготовки щодо вирощування кормових культур та їх консервування відповідно до вимог отримання органічних кормів.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню «Кормовиробництво і луківництво».

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми з агрономії, що передбачає застосування теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 11. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 7. Здатність науково обґрунтовано використовувати добрива та засоби захисту рослин з урахуванням їх хімічних і фізичних властивостей та впливу на навколишнє середовище.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 12. Проектувати й організовувати технологічні процеси вирощування насінневого матеріалу сільськогосподарських культур відповідно до встановлених вимог.

1. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	денна форма					заочна форма			
	тижні	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
			л	п	с.р.		л	п	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Модуль 1. Екологічні та нормативні основи органічного кормовиробництва									
Тема 1. Органічне кормовиробництво: принципи, завдання та сучасний стан розвитку	1	9	2	2	5				
Тема 2. Нормативно-правові вимоги та сертифікація органічного кормовиробництва	2	19	2	2	15				
Тема 3. Родючість ґрунту та біологізація технологій в органічному кормовиробництві	3-4	26	4	2	20				
Разом за змістовим модулем 1		54	8	6	40				
Модуль 2. Технології виробництва та використання органічних кормів									
Тема 4. Організація та використання земельних угідь для виробництва органічних кормів	5	9	2	2	5				
Тема 5. Однорічні кормові культури в органічному кормовиробництві	6	9	2	2	5				
Тема 6. Багаторічні кормові культури в органічному кормовиробництві	7-8	13	4	4	5				

Тема 7. Травосумішки та кормові агроценози в органічному кормовиробництві	9	9	2	2	5				
Тема 8. Лучні угіддя в системі органічного кормовиробництва	10-11	18	4	4	10				
Тема 9. Органічні пасовища та їх використання в органічному тваринництві	12	16	2	4	10				
Тема 10. Організація кормової бази та кормових конвеєрів в органічному тваринництві	13-14	23	4	4	15				
Тема 11. Сучасні тенденції адаптації органічного кормовиробництва до кліматичних викликів та перспективи його розвитку	15	19	2	2	15				
Разом за змістовим модулем 2	116		22	26	70				
Усього годин	150		30	30	110				
Курсовий проект (робота) з _____ (якщо є в робочому навчальному плані)			-	-					
Усього годин	120								

2. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Органічне кормовиробництво: принципи, завдання та сучасний стан розвитку	2
2	Нормативно-правові вимоги та сертифікація органічного кормовиробництва	2
3	Родючість ґрунту та біологізація технологій в органічному кормовиробництві	4
4	Організація та використання земельних угідь для виробництва органічних кормів	2
5	Однорічні кормові культури в органічному кормовиробництві	2
6	Багаторічні кормові культури в органічному кормовиробництві	4
7	Травосумішки та кормові агроценози в органічному кормовиробництві	2
8	Лучні угіддя в системі органічного кормовиробництва	4
9	Органічні пасовища та їх використання в органічному тваринництві	2
10	Організація кормової бази та кормових конвеєрів в органічному тваринництві	4
11	Сучасні тенденції адаптації органічного кормовиробництва до кліматичних викликів та перспективи його розвитку	2

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Аналіз нормативно-правових вимог до виробництва, сертифікації та простежуваності органічних кормів	2
2	Оцінка придатності земельних угідь для виробництва органічних кормів та розроблення заходів щодо їх використання	2
3	Формування структури посівів кормових культур в органічному кормовиробництві (<i>індивідуальне завдання</i>)	2
4	Складання технологічної карти вирощування однорічних кормових культур в органічному кормовиробництві (<i>індивідуальне завдання</i>)	4
5	Складання технологічної карти вирощування багаторічних кормових культур в органічному кормовиробництві (<i>індивідуальне завдання</i>)	4
6	Формування травосумішок для різних умов органічного кормовиробництва (<i>індивідуальне завдання</i>)	2
7	Оцінка лучних угідь та розроблення системи їх використання в органічному кормовиробництві	4
8	Складання технологічної карти створення та використання органічного пасовища з урахуванням пасовищезміни (<i>індивідуальне завдання</i>)	4
9	Проектування кормової бази органічного тваринницького господарства (<i>індивідуальне завдання</i>)	4
10	Розроблення адаптивної моделі органічного кормовиробництва за різних кліматичних сценаріїв (<i>індивідуальне завдання</i>)	2

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Опрацюйте Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва...» та підготуйте реферат на тему «Нормативно-правові засади органічного кормовиробництва в Україні».	5
2	Підготуйте порівняльну таблицю вимог до виробництва органічних кормів в Україні та країнах ЄС.	5
3	Складіть схему проходження сертифікації господарства, що планує виробляти органічні корми.	5
4	Проаналізуйте роль бобових кормових культур у забезпеченні біологічного азотного живлення агроценозів та підготуйте презентацію	5

5	Підготуйте огляд сидеральних культур, придатних для використання в кормових сівозмінах органічних господарств.	5
6	Розробіть систему заходів підтримання родючості ґрунту за органічного кормовиробництва для умов <i>(зону визначає викладач)</i> .	10
7	Обґрунтуйте доцільність використання однорічних кормових культур в органічному кормовиробництві та підготуйте порівняльну характеристику трьох культур.	5
8	Складіть технологічну схему вирощування однорічної кормової культури за органічною технологією <i>(культуру визначає викладач)</i> .	5
9	Складіть технологічну схему вирощування багаторічної кормової культури за органічною технологією <i>(культуру визначає викладач)</i> .	5
10	Розробіть склад бобово-злакової травосумішки для конкретних ґрунтово-кліматичних умов та обґрунтуйте вибір її компонентів.	5
11	Проаналізуйте фактори, що впливають на продуктивність і довговічність лучних угідь за органічного використання, та запропонуйте заходи їх поліпшення.	5
12	Розробіть схему створення та використання органічного пасовища для господарства певного виробничого напрямку <i>(умови надає викладач)</i> .	10
13	Підготуйте інформаційну довідку «Кормові конвеєри в органічному тваринництві: принципи формування та сучасні підходи».	5
14	Розробіть структуру кормової бази органічного тваринницького господарства <i>(вид тварин і поголів'я визначає викладач)</i> .	10
15	Проаналізуйте вплив кліматичних змін на виробництво кормів та підготуйте пропозиції щодо адаптації органічного кормовиробництва.	5
16	Підготуйте презентацію «Сучасні інноваційні підходи в органічному кормовиробництві».	5
17	Проаналізуйте досвід однієї з країн ЄС щодо організації органічного кормовиробництва <i>(есе 2–3 сторінки)</i> .	5
18	Підготуйте інформаційну довідку «Стан та перспективи розвитку органічного кормовиробництва в Україні».	5
Разом		

5. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;

- захист практичних робіт, проектів;
- пірінгове оцінювання.

6. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- метод проектного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод гейміфікованого навчання.

7. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою, яку переводять у національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Екологічні та нормативні основи органічного кормовиробництва		
Практична робота 1.	Знання нормативно-правових вимог до виробництва, сертифікації та простежуваності органічних кормів, вміння аналізувати чинні нормативні документи та застосовувати їх положення при організації органічного кормовиробництва, а також розуміння ролі сертифікації та системи простежуваності у забезпеченні якості й безпечності органічної продукції.	15
Практична робота 2.	Знання вимог до земельних угідь, придатних для ведення органічного кормовиробництва, вміння оцінювати природно-ресурсний потенціал та екологічний стан земельних ділянок, визначати можливі ризики забруднення і розробляти заходи щодо їх раціонального використання відповідно до вимог органічного виробництва.	15
Практична робота 3.	Знання принципів формування структури посівів кормових культур в органічному кормовиробництві, вміння підбирати культури для різних виробничих умов та обґрунтовувати їх місце в системі забезпечення господарства органічними кормами.	15

Самостійна робота 1.	Знання основних принципів органічного кормовиробництва, вимог до виробництва та сертифікації органічних кормів, уміння аналізувати сучасні підходи до біологізації технологій, підтримання родючості ґрунтів і формування екологічно стійких кормових агроценозів.	10
Модульна контрольна робота 1.	Знання екологічних, організаційних та нормативно-правових основ органічного кормовиробництва, уміння оцінювати відповідність технологій вимогам органічного виробництва, аналізувати чинники формування продуктивності кормових агроценозів та обґрунтовувати заходи щодо забезпечення їх екологічної стійкості й ефективного функціонування.	25
Разом за модулем 1		100
Модуль 2. Технології виробництва та використання органічних кормів		
Практична робота 4.	Знання особливостей технологій вирощування однорічних кормових культур в умовах органічного виробництва, уміння розробляти технологічні карти з урахуванням біологічних особливостей культур, вимог до якості органічної продукції та чинних нормативних обмежень, а також обґрунтовувати вибір агротехнічних заходів на всіх етапах вирощування.	10
Практична робота 5.	Знання особливостей технологій вирощування багаторічних кормових культур в умовах органічного виробництва, уміння розробляти технологічні карти з урахуванням біологічних особливостей культур, тривалості використання травостою, вимог до якості органічної продукції та нормативних обмежень, а також обґрунтовувати систему агротехнічних заходів для забезпечення продуктивності й довговічності агроценозів.	10
Практична робота 6.	Знання принципів формування травосумішок у системі органічного кормовиробництва, уміння добирати видовий склад і співвідношення компонентів залежно від ґрунтово-кліматичних умов, напряду використання травостою та вимог до якості кормів, а також обґрунтовувати	10

	створення стійких і продуктивних бобово-злакових агроценозів.	
Практична робота 7.	Знання основних показників оцінки лучних угідь та особливостей їх використання в системі органічного кормовиробництва, вміння аналізувати видовий склад, продуктивність і стан травостою, визначати напрями раціонального використання угідь та обґрунтовувати заходи щодо підтримання їх продуктивності, екологічної стійкості й кормової цінності.	10
Практична робота 8.	Знання технологічних основ створення та використання органічних пасовищ, вміння складати технологічні карти, планувати систему пасовищезміни та обґрунтовувати заходи щодо ефективного використання і відновлення пасовищних угідь.	10
Практична робота 9.	Знання основ організації кормової бази в органічному тваринництві, вміння проєктувати її структуру відповідно до спеціалізації господарства та потреб поголів'я, а також обґрунтовувати комплекс заходів для стабільного забезпечення тварин органічними кормами власного виробництва.	10
Практична робота 10.	Знання принципів адаптації органічного кормовиробництва до змін клімату, вміння розробляти адаптивні моделі виробництва кормів із використанням стійких кормових культур, травосумішок, лучних угідь і пасовищ, а також обґрунтовувати заходи щодо підвищення екологічної стійкості та продуктивності кормових агроценозів	5
Самостійна робота 2.	Знання особливостей вирощування та використання кормових культур в органічному виробництві, вміння формувати травосумішки, організовувати використання лучних угідь і пасовищ, проєктувати кормову базу органічного тваринництва та застосовувати сучасні підходи до адаптації кормовиробництва в умовах змін клімату.	5
Модульна контрольна робота 2.	Знання сучасних технологій органічного кормовиробництва, вміння оцінювати ефективність використання кормових культур, травосумішок, лучних угідь і пасовищ,	30

	обґрунтовувати формування кормової бази органічних господарств та застосовувати адаптаційні підходи до ведення кормовиробництва в умовах сучасних екологічних і кліматичних викликів.	
Разом за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	
Курсовий проект/робота (за наявності)		100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо деделайнів та перескладання:	<i>НАПРИКЛАД:</i> роботи, які здають із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	<i>НАПРИКЛАД:</i> списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонено (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові покликання на використану літературу.
Політика щодо відвідування:	<i>НАПРИКЛАД:</i> відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1910>

Рекомендовані джерела інформації

1. Бугрин Л., Партика Т., Бугрин О., Пукало Д. Динаміка ботанічного складу багаторічних лучних агрофітоценозівза органічного виробництва кормової сировини. *Передгірне та гірське землеробство і тваринництво*, 2025. 77(2). С. 53–63.
2. Бугрин О., Бугрин Л., Партика Т., Пукало Д. Оцінка органічного виробництва кормової сировини залежно від складу лучного агрофітоценозу. *Передгірне та гірське землеробство і тваринництво*. 2023. 73(1). С. 22–41.
3. Гетман Н.Я., Бурко Л.М., Свистунова І.В. Продуктивність люцерни посівної за органічного виробництва рослинної сировини в умовах зміни клімату. Наукові доповіді НУБіП України. 2023. №2 (102). DOI: [http://dx.doi.org/10.31548/dopovidi2\(102\).2023.006](http://dx.doi.org/10.31548/dopovidi2(102).2023.006).
4. Красноручський О., Маренич Т., Сенчук І. Адаптація польового кормовиробництва в Україні до вимог «зеленого» курсу. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*. 2023. 322(5). С. 324–332.
5. Органік в Україні. URL : <http://www.organic.com.ua/uk/homepage/> 2010-0126-13-42-29.
6. Органічні корми – на що звернути увагу. URL : <http://milkua.info/uk/post/organicnij-korm-na-so-zvernuti-uvagu>.
7. Різничук І., Гурко Є., Кишлалі О., Мажилівська К. Основні передумови і вимоги щодо переходу господарств України на виробництво органічних кормів та годівлю сільськогосподарських тварин. *Аграрний вісник Причорномор'я*. 2021. Випуск 99. С. 104-110. DOI: <https://doi.org/10.37000/abbsl.2021.99.17>.
8. Різничук І., Кишлалі О., Мажилівська К., Гурко Є. Основи нормованої органічної годівлі тварин. *Аграрний вісник Причорномор'я*. 2021. 101. С. 48-58. DOI: <https://doi.org/10.37000/abbsl.2021.101.9>.
<https://abbsl.osau.edu.ua/index.php/visnuk/article/view/264>
9. Різничук І., Кишлалі О., Мажилівська К., Гурко Є., Гарбар А. Основні вимоги до виробництва органічних кормів. *Agrarian Bulletin of the Black Sea Littoral*. 2022, Issue 102-103. P. 97-101. DOI: 10.37000/abbsl.2022.102.16. <https://abbsl.osau.edu.ua/index.php/visnuk/article/view/286>
10. Федерація органічного руху України. URL : <http://www.organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-42-29>.